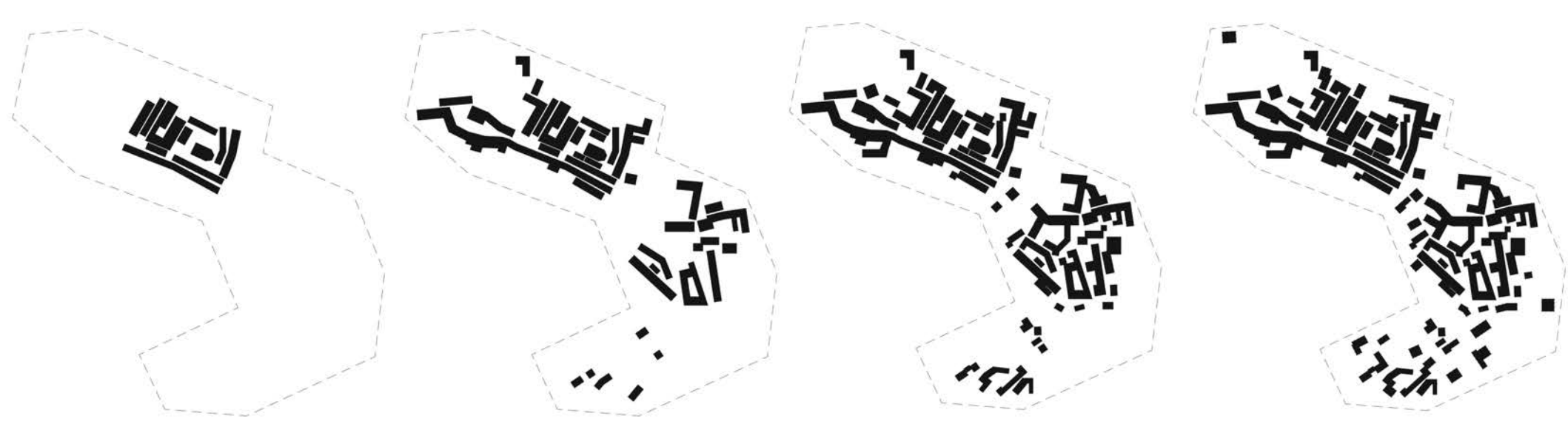

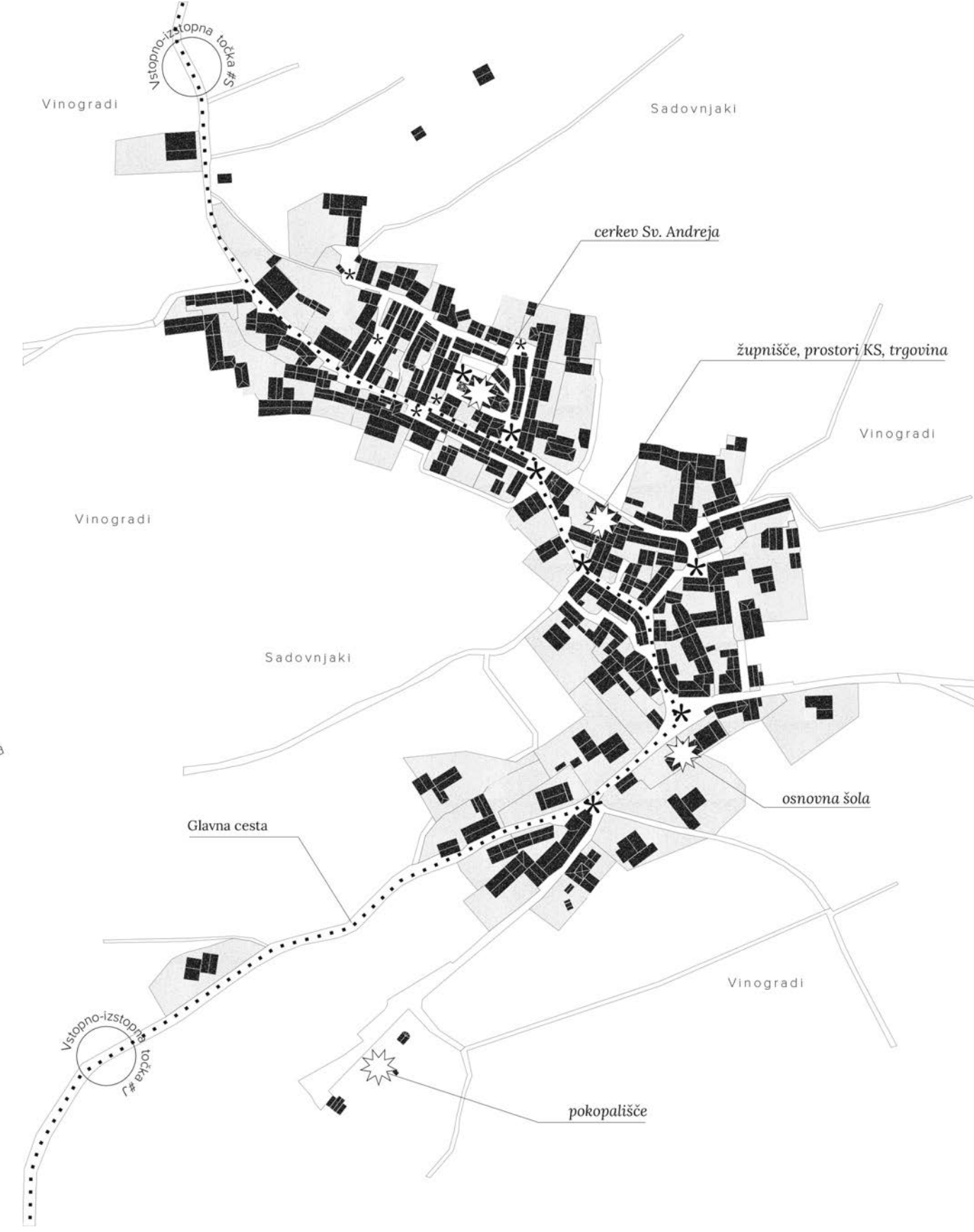
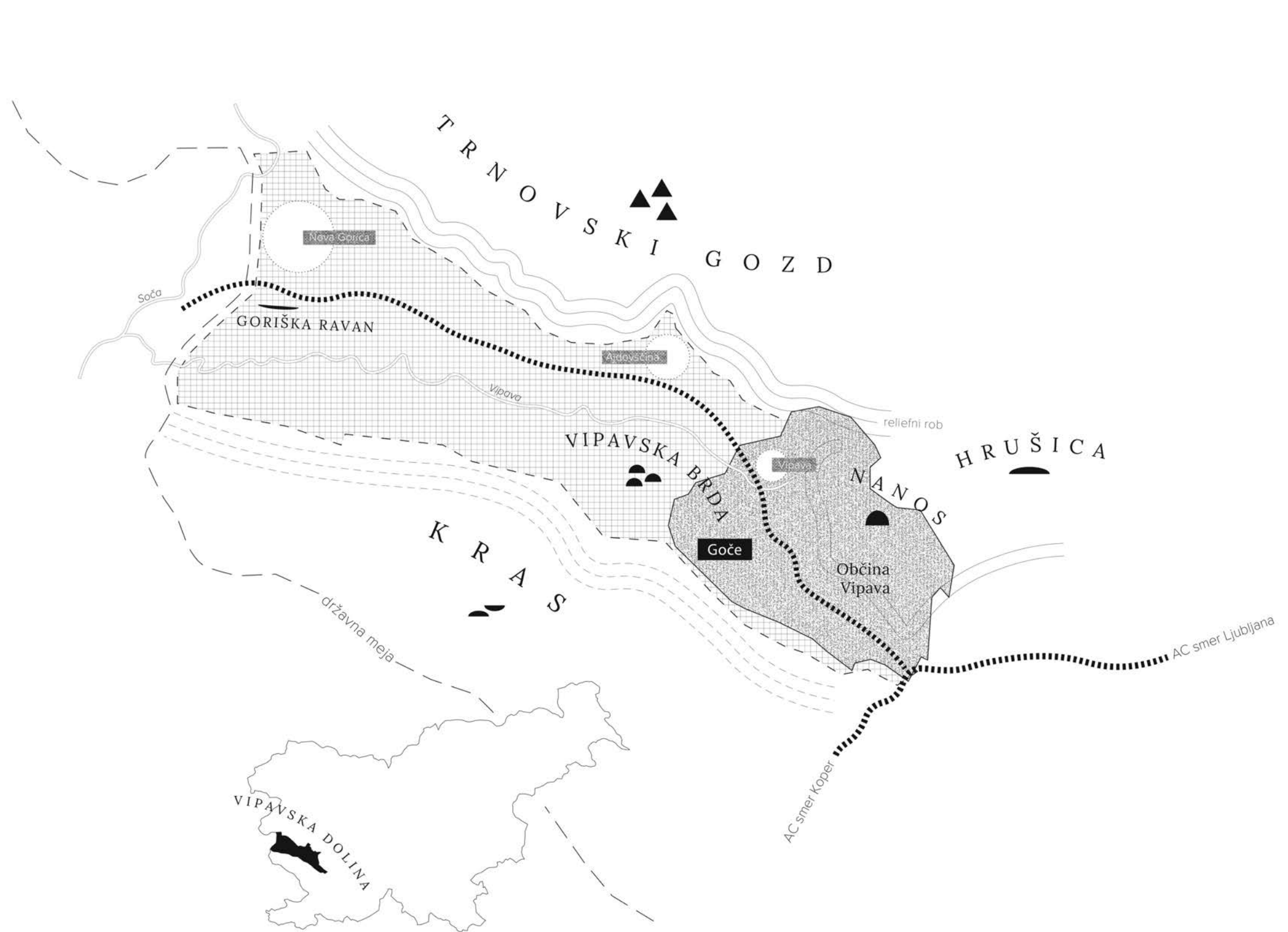
Morfologija kot gradnik razvoja podeželskega naselja Goče

Kaja Žnidaršič
mentor: prof. dr. Alenka Fikfak
somonotr: doc. dr. Janez Peter Grom
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za arhitekturo
Ljubljana, 2024

morfogeneza

Magistrska naloga preučuje vlogo morfologije v podeželskih naseljih, pri čemer se osredotoča na ohranjanje prepoznavne prostorske identitete in dediščine. Prvi sklop obsega teoretični oris izpostavljenih tematik – morfologije, identitete prostora in stavbne dediščine. Drugi sklop je namenjen poglobljeni morfološki analizi izbrane lokacije (naselja Goče), ki je osnova za projektni del naloge (tretji sklop). V projektnem delu je predstavljen predlog za implementacijo načel urejanja prostora, razvitih v nalogi, z namenom zagotavljanja skladnega razvoja grajenih struktur v podeželskih naseljih. Načela temeljijo na tezi, da ohranjanje tradicionalne morfologije prispeva k ohranjanju prepoznavne identitete prostora in s tem tudi kulturne dediščine. Osrednji cilj naloge je oblikovati ogrodje in miselni okvir za izoblikovanje smernic za razvoj podeželskih naselij, ki izhajajo iz spoštovanja in ohranjanja specifične identitete ter dediščine prostora.

teza

Morfologija je gradnik identitete prostora podeželskega naselja, ki ponuja možnost za krepitev identitete prostora in ohranjanje dediščine preko procesa interpretacije.

Urbanistično-oblikovalska koda za naselje Goče

Izhajajoč iz poglobljene morfološke analize naselja je izdelana urbanistično-oblikovalska koda, ki določa smernice za umeščanje in oblikovanje novih stavb in urejanje odprtih prostorov ter regeneracijo in sanacijo obstoječega stavbnega fonda in ambientov v odprtem prostoru. UOK je nosilec oblikovalskih in načrtovalskih vodil, ki služi kot orodje za usmerjanje razvoja na način, da se v prostoru zmanjšuje število potencialnih degradacij, sanira obstoječe manj kakovostne in nekatovostne prostorske strukture itd.

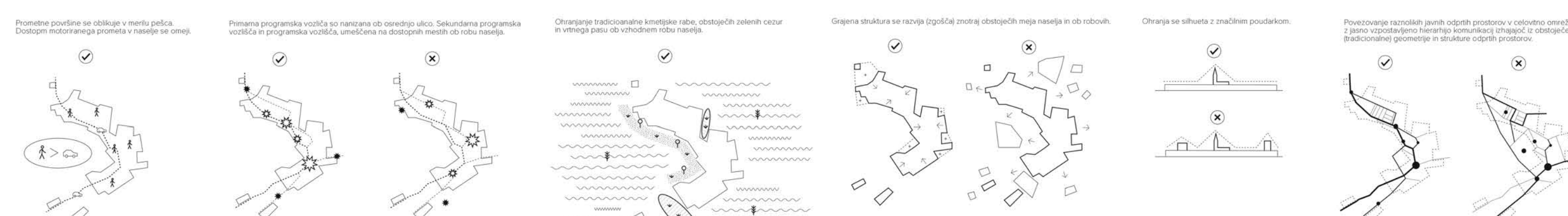
Osrednji namen UOK za naselje Goče je podajanje konkretnih usmeritev za razvoj naselja, ki zagotavljajo: 1. ohranjanje in krepitev na tradiciji in dediščini osnovane prepoznavne podobe prostora, 2. zadovoljevanje potreb sodobne družbe in ustreznost sodobnemu načinu življenja, 3. trajnostno rabo prostora in prilagodljivost grajenega prostora tudi v prihodnosti.

Sklop III – aplikativni del

Širši namen projektnega dela je praktična preveritev osrednje teze magistrske naloge na izbranem podeželskem naselju. Projektni del naloge obsega vse od uvodnih razmislekov in izhodišč preko smernic in koncepta do aplikacije vsebin, neposredno na izbrano območje obravnave - podeželsko naselje Goče. Pomembno je razumevanje, da je aplikativni del naloge, ki predstavlja neke vrste izvedbeno raven projektnega dela te naloge, v prvi vrsti namenjen preveritvi hipoteze. Namen aplikativnega dela ni predstavitev vnega in edinega pravičnega razvojnega scenarija, temveč predstavitev in prikaz možnega razvojnega scenarija za naselje, če je kot osrednji generator razvoja razumljena in upoštevana morfologija. Na nek način govorimo o simulaciji razvoja podeželskega naselja v kontekstu zgoraj opisanega miselnega okvira. Torej, če bi razvoj sledil usmeritvam, ki so zasnovane izhajajoč iz osrednjega miselnega okvira, bi bili rezultati razvoja naselja lahko sledeči. Osrednji cilj tega sklopa naloge je prikazati, kako se usmeritve UOK manifestirajo v procesu prostorskega načrtovanja (poseganja v prostor). Bodisi ko gre za naselje kot celoto bodisi, ko gre za manjši prostorski segment. Tako kot pri analitičnem je tudi pri projektantskem delu izredno pomembno razumevanje medsebojne povezanosti in prepletenosti meril.

Grafični del segmenta A1

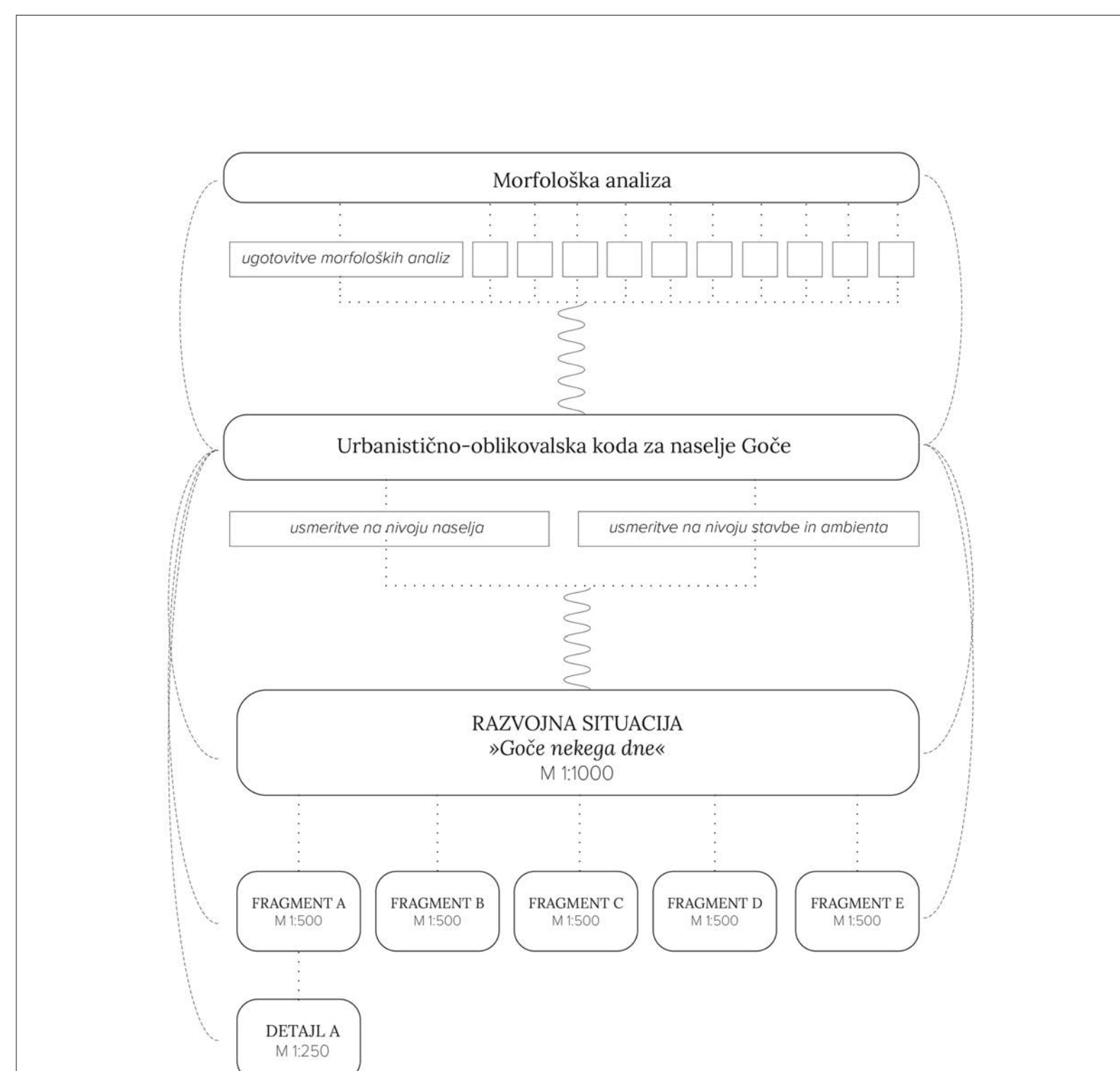

Grafični del segmenta A2

- Grajene strukture**
- obstoječe stavbno tkivo
 - meje rasti grajenih struktur naselja
 - manj kakovostne in nekatovostne grajene strukture (zahtevno prestrukturiranje in sanacija)
 - zemljišča primerna za novo zgradbo in prostorsko širitev naselja
 - vzletni v obstoječem stavbnem tkivu primerni za umeščanje novih stavb in zgostitev stavbnega tkiva
 - predvidene gradbene linije novih stavb (zabojevanje berljivosti uličnega roba in roba naselja)
 - ohranjene ločnice med stari delom na SZ in novim delom na JV
 - poudarek vstopno-izstopne točke v naselju
 - vertikalni poudarek v naselju (ohranjanje pogledov nanj)
- Promet**
- glavna ulica je široka glavna prometnica skozi naselje (prometni režim: območje usmerjenega prometa)
 - predlagane nove ceste namenjene dostopu za obiskovalce
 - točka omejitve vstopa motornega prometa v naselje; vstop je dovoljen zgolj za lokalni promet, dostavo, intervencijska in komunalna vozila
 - območje zagotavljanje parkirnih mest za obiskovalce
 - parkirna mesta za prebivalce, ki so v sklopu svojega zemljišča na morajo urediti parkiranja
 - avtobusno postajališče in območje za javni potniški promet
- Javni odprti prostor**
- obstoječi javni odprti prostori (ohranjanje morfologije in oblikovna nadgradnja)
 - prostori obstoječih zasebnih in poljavnih dvorišč
 - glavna ulica v naselju (zagotovljena tudi prevoznost z osebnimi avtomobili)
 - trgi v naselju, ki jih povezuje glavna ulica in imajo izrazito javen značaj
 - trgi v naselju, ki so dostopni preko stranskih ulic in imajo kljub javni naravi bolj priven značaj
 - trg pred cerkvijo (posebnost)
 - umestitev ekološkega otoka
- Kulturna krajina in zeleni sistem**
- kmetijska zemljišča (ohranjanje in regeneracija)
 - iz od naselja ohranjanje obstoječih sadovnjakov in njiv ter regeneracija manjšega števila kmetijskih zemljišč v zaraščanju
 - od naselja ohranjanje obstoječih sadovnjakov in njiv ter regeneracija manjšega števila kmetijskih zemljišč v zaraščanju
 - JV od naselja ohranjanje vinogradov
 - V od naselja ohranjanje vinogradov
 - večje sklenjene travniške površine, ki se ohranjajo
 - zeleno cezuro (ohranjanje in krepitev)
 - ohranjanje zelene cezure med naseljem in pokopališčem
 - ohranjanje zelene cezure med stari in novim delom naselja
 - gozd
 - gozda zemljišča se spreminjajo v kmetijska zemljišča
 - ukinitvev gozdnega pasu in povezava kmetijskih zemljišč z vtovi in kmetijskimi zemljišči ob stavbah
 - pas vtov ob stavbah, ki deluje kot prehodna cona med kmetijskimi zemljišči in grajenim prostorom naselja (ohranjanje obstoječih vtov in dopolnjevanje vtov)
 - oblikovanje metkega JV roba naselja v navetavi s kulturno krajino oz. obdelovanimi zemljišči s pomočjo pasu vtov
 - odmik gozdnega roba od neposredne bližine stavb in zasnovi pasu vtov
- Raba in program**
- območja programskih vodil (ali nadgradnja in revitalizacija obstoječih ali uvajanje novih)

metoda

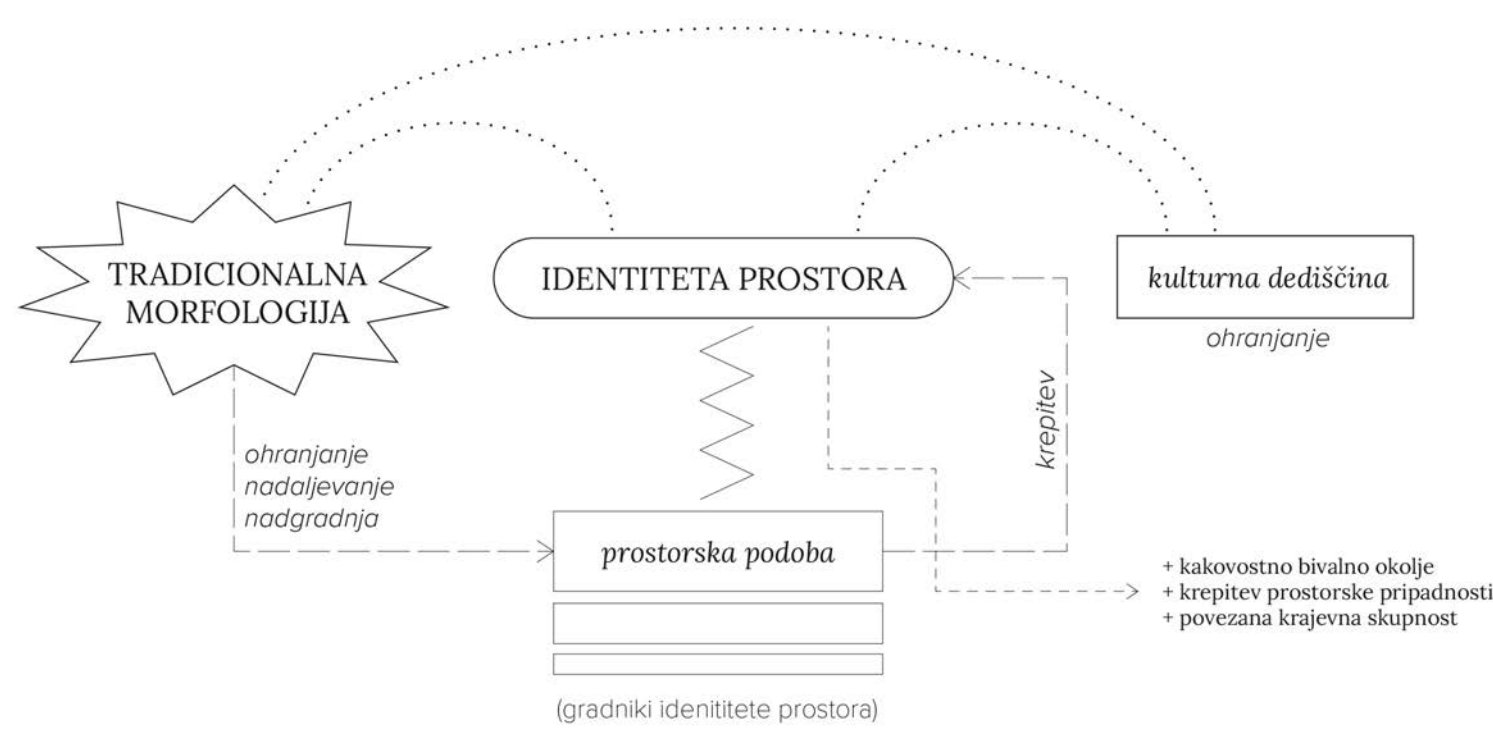

Shematska karta s prikazom konkretnih usmeritev na nivoju naselja

50 m

Razvojna situacija naselja Goče je predstavitev enega izmed možnih izidov razvoja v primeru, ko osrednje gonilo prostorskih sprememb predstavlja morfologija. Gre za neke vrste simulacijo razvoja podeželskega naselja Goče v kontekstu predhodno predstavljenega miselnega okvira. Najprej je za naselje in vse njegove sestavne elemente izvedeno posredno vrednotenje. Slednje je opravljeno s pomočjo primerjave obstoječega stanja z usmeritvami urbanistično-oblikovalske kode. Na podlagi tega je sprejeta odločitev, kaj se v naselju ohranja in kaj spreminja. Konceptualna zasnova tako imenovane razvojne situacije naselja (tj. stanje v prostoru, ki ga naselje na določeni točki doseže) temelji na principih celovitosti in medsebojne odvisnosti sestavnih delov naselja. Ključno konceptualno izhodišče za zasnovo razvojne situacije predstavljajo usmeritve urbanistično-oblikovalske kode. Predvsem je pomembna karta konkretizacije splošnih usmeritev.

razvoj naselja Goče

- + kakovostno bivalno okolje
- + krepitev prostorske pripadnosti
- + povezana krajinska skupnost

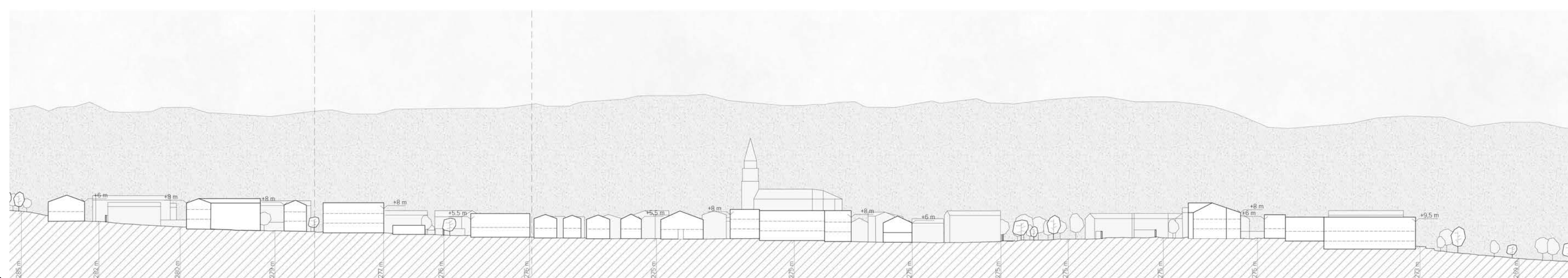
Razvoj grajene strukture

- sto posejavanja v obstoječi grajeni strukturi K2
- 1 - stavba se v celoti ohranja in prenovi po priložnih ZVZDS
 - 2 - stavba se ohranja, uvede se manj obsežna oblikovna in strukturna sanacija
 - 3 - osnovni novoterm stavbe se ohranja, izvede se bolj obsežna strukturna sanacija
 - 4 - stavba se umakne, nadomesti se z novo stavbo
 - 5 - stavba se umakne
- novi in spremenjeni grajeni strukturi K3
- NV - nova stavba na ne-reproduciblem zemljišču
 - ND (4) - nova stavba, ki nadomestila umaknjeno obstoječo stavbo
 - PO (3) - prestrukturirano obstoječa stavba
 - OO (1,2) - obstoječa stavba

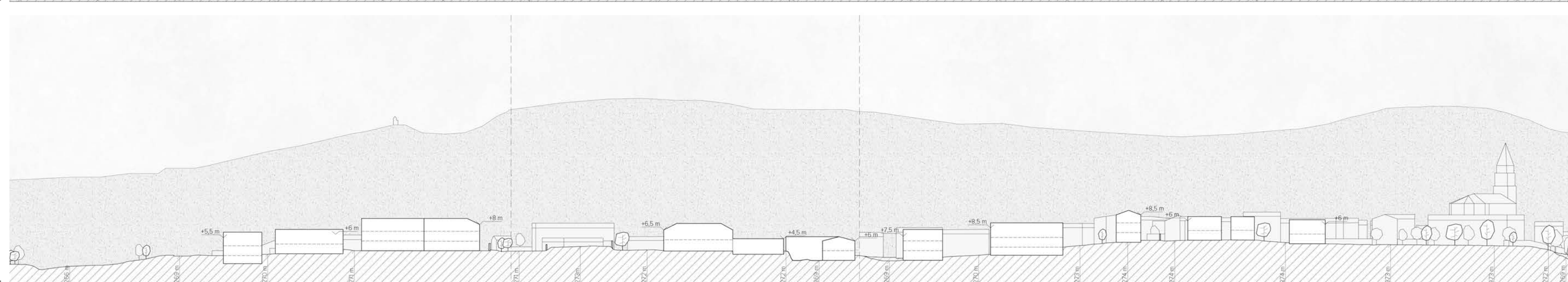
Razvojna situacija naselja Goče

M 1:1000
tloris

M 1:1000
prezrez A-A

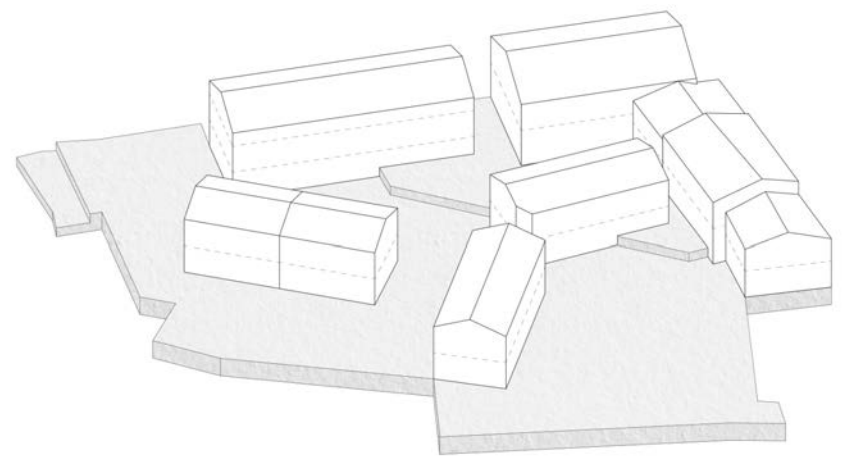
M 1:1000
prezrez B-B

legenda

- kataster stavb - tlorski gabarit stavbe
 - kataster stavb - strešina
 - meja gradbene parcele
 - glavna točka dostopa na gradbeno parcelo
 - meja prometnega prostora (cesta, ulica)
 - meja prometnega telesa (poljska pot)
 - pomembnejše parcelne meje nezazidljivih zemljišč
 - plastnice
 - višinska kota terena
 - tlakovana površina dvorišča
 - raščena površina dvorišča
 - tlakovana površina cestnega prostora
 - krajina (vse dejanske rabe)
 - zid
 - ograja
 - drevo v krajini
 - drevo v naselju
 - parkirno mesto
 - parkirno mesto na dvorišču
 - parkirno mesto za začasno ustajanje
 - točka omejenega dostopa z motornimi vozili (samo stanovalci, intervencija, dostava, javne službe)
- program nestanovanjskih stavb:
- OS osnovna šola
 - C cerkev
 - Z župnišče
 - PKS prostori krajinske skupnosti
 - TOP trgovina osnovne preskrbe
 - K knjižnica
 - GL gostinski lokal

Fragment A

Lega	SKK morfološkega sklopa 2 in 3
Št. stavb	9 (7 NN, 4 NO, 5 OJ)
Skupna površina celotnega območja	2814 m ²
Skupna površina vseh GP	2074 m ²
Zazidana površina vseh GP	979 m ²
Faktor zazidatosti (FZ) za vse GP	47 %
Bruto tlorisna površina na vseh GP	2164 m ²
Faktor izrabe (FI) za vse GP	1,0

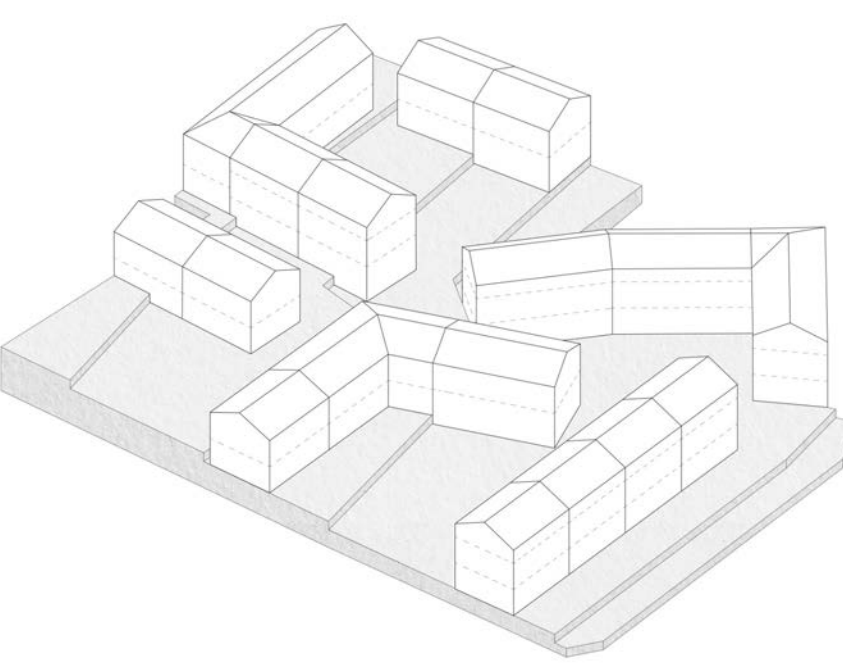

M 1:5000
situacija streh

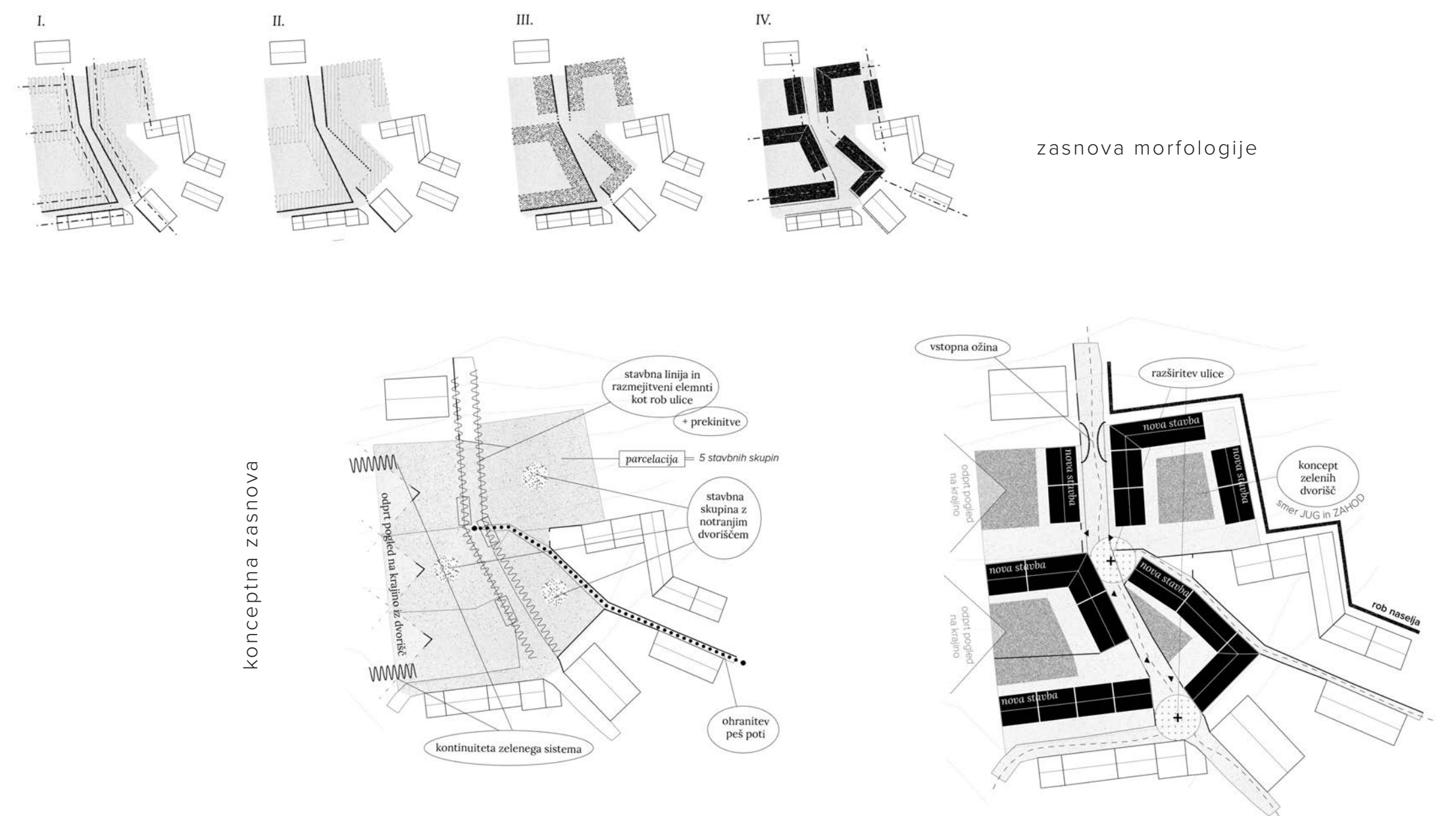

Fragment B

Lega	SZ rob morfološkega sklopa 2
Št. stavb	17 (7 NN, 0 NO, 0 OJ)
Skupna površina celotnega območja	3891 m ²
Skupna površina vseh GP	3257 m ²
Zazidana površina vseh GP	1322 m ²
Faktor zazidatosti (FZ) za vse GP	41 %
Bruto tlorisna površina na vseh GP	3636 m ²
Faktor izrabe (FI) za vse GP	0,9

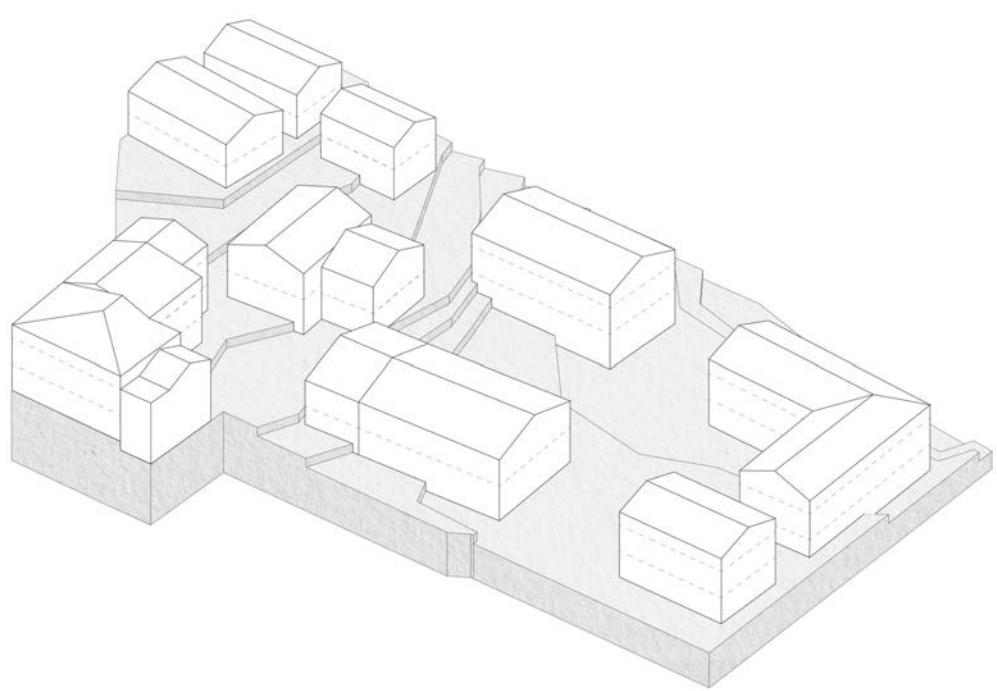

M 1:5000
situacija streh

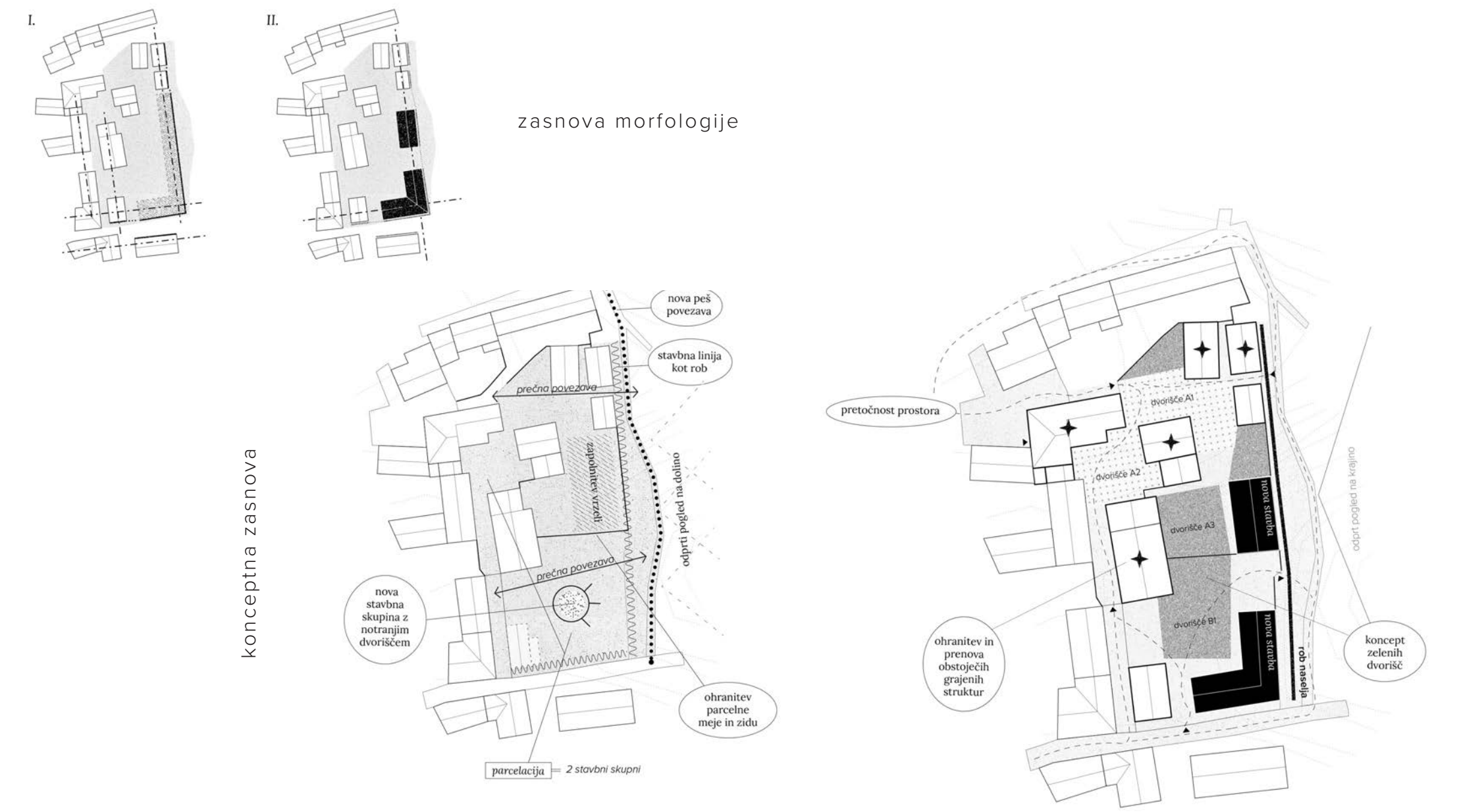

Fragment C

Lega	V rob morfološkega sklopa 3
Št. stavb	12 (2 NN, 0 NO, 10 OJ)
Skupna površina celotnega območja	4239 m ²
Skupna površina vseh GP	3446 m ²
Zazidana površina vseh GP	1430 m ²
Faktor zazidatosti (FZ) za vse GP	41 %
Bruto tlorisna površina na vseh GP	3622 m ²
Faktor izrabe (FI) za vse GP	1,0

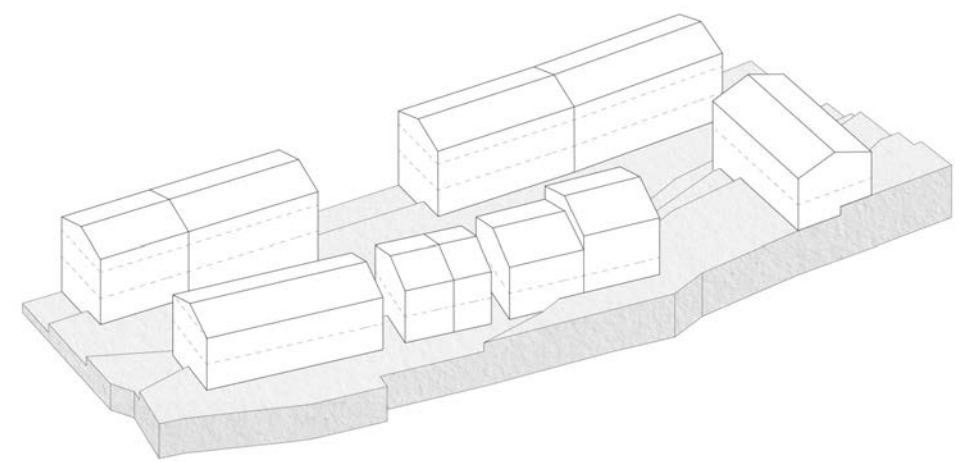

M 1:5000
situacija streh

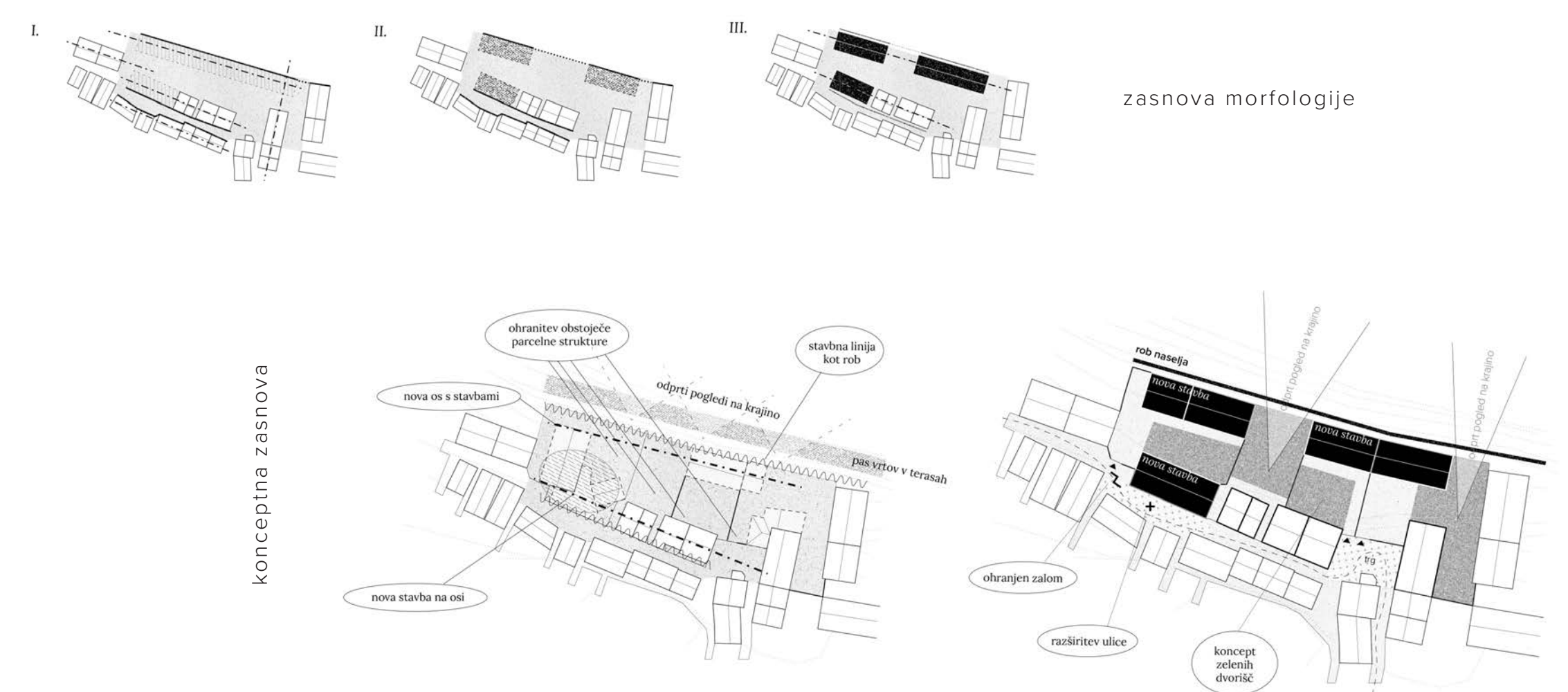

Fragment D

Lega	S rob morfološkega sklopa 2 na skru z morfološkim sklopom 1
Št. stavb	10 (4 NN, 1 NO, 5 OJ)
Skupna površina celotnega območja	2479 m ²
Skupna površina vseh GP	2184 m ²
Zazidana površina vseh GP	875 m ²
Faktor zazidatosti (FZ) za vse GP	41 %
Bruto tlorisna površina na vseh GP	2221 m ²
Faktor izrabe (FI) za vse GP	0,9

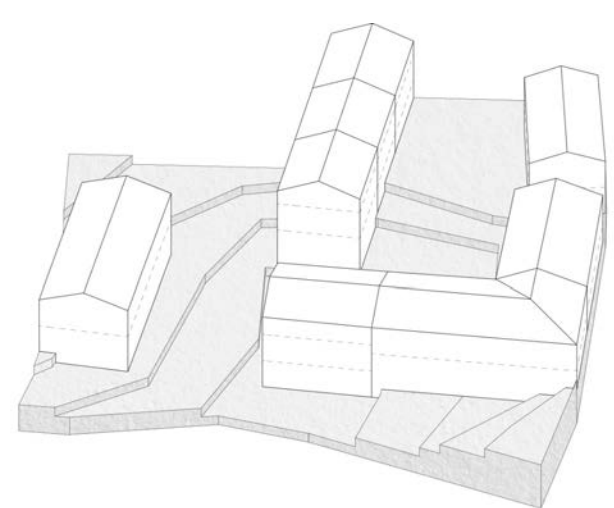

M 1:5000
situacija streh

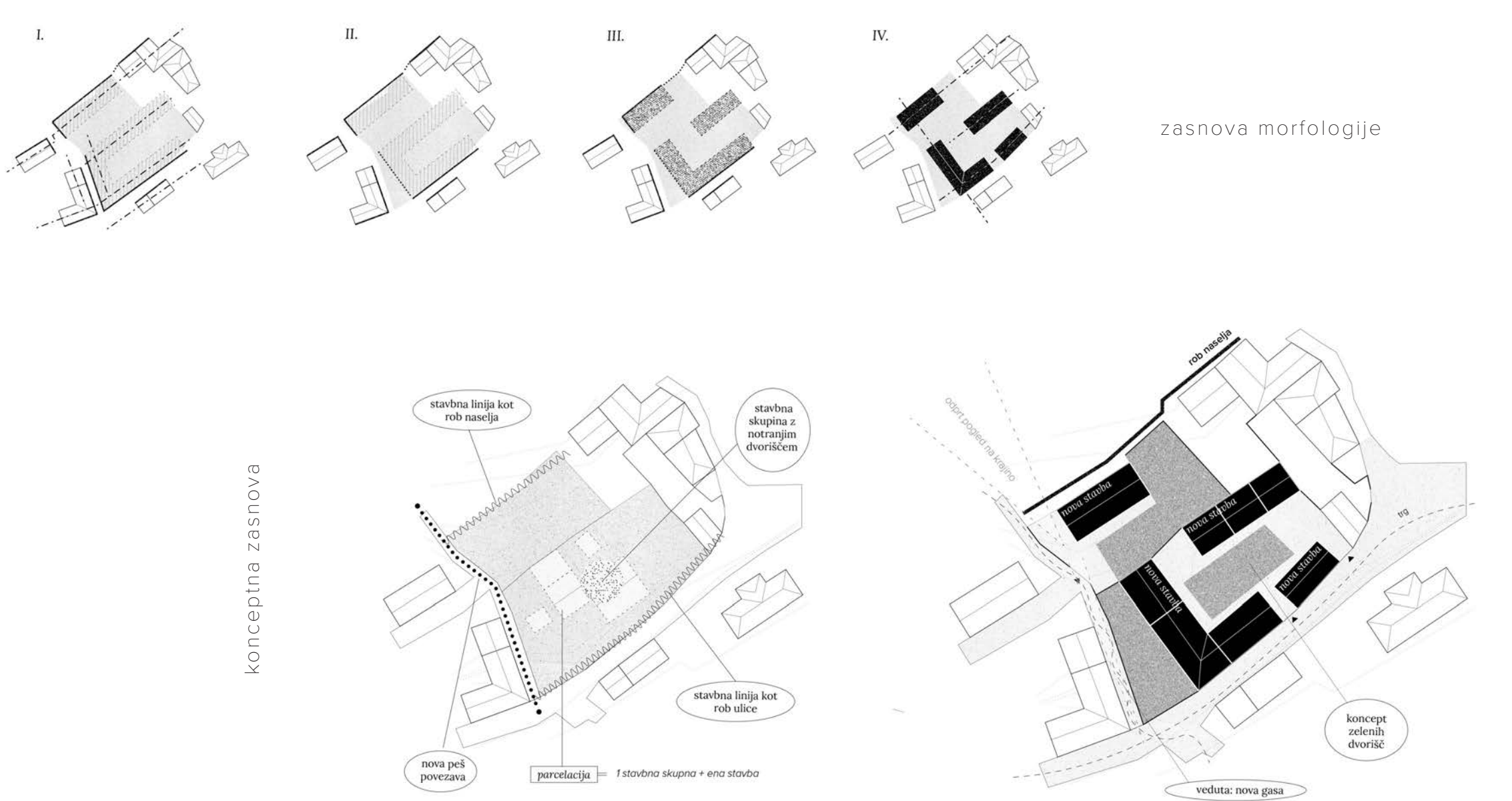

Fragment E

Lega	SZ del morfološkega sklopa 1 ob glavni ulici
Št. stavb	8 (7 NN, 1 NO, 0 OJ)
Skupna površina celotnega območja	2357 m ²
Skupna površina vseh GP	2357 m ²
Zazidana površina vseh GP	868 m ²
Faktor zazidatosti (FZ) za vse GP	37 %
Bruto tlorisna površina na vseh GP	2246 m ²
Faktor izrabe (FI) za vse GP	1,0

M 1:5000
situacija streh

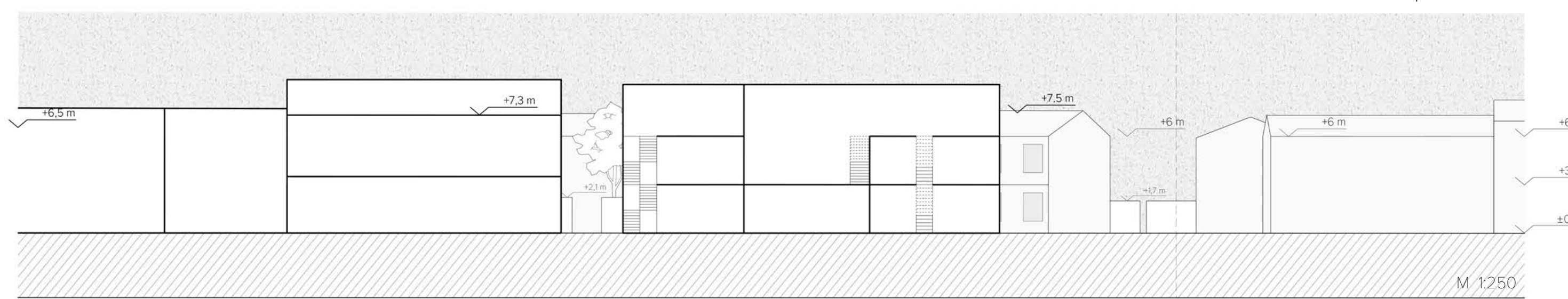

- legenda
- - - meja obravnavane območja
 - - - meja gradbene parcele
 - - - meja javnega prostora (cesta, ulica, trg)
 - - - pomenljive parcelne meje nezazidalnih zemljišč
 - - - plastnice
 - ↑ višinska kota terena
 - ▭ stavba
 - ▭ vhod v stavbo
 - točka dostopa na gradbeno parcelo
 - ▭ zid
 - - - vrata in protoni
 - - - ograja
 - drevo na območju obravnave
 - drevo izven območja obravnave
 - ▭ parkirno mesto na dvorišču
 - ▨ asfaltrane površine ulic in trgov
 - ▨ tlakovane površine ulic in trgov
 - ▨ zelenica na dvoriščnem prostoru znotraj obravnavane območja
 - ▨ vrt na dvoriščnem prostoru znotraj obravnavane območja
 - ▨ tlakovanje na dvoriščnem prostoru znotraj obravnavane območja
 - ▨ terasa na dvoriščnem prostoru znotraj obravnavane območja
 - ▨ tlakovane površine dvorišča izven obravnavane območja
 - ▨ različna površina dvorišča izven obravnavane območja
 - vodnjak
 - ▭ kamnita miza s klopmi
 - ▭ miza s stoli (gostinski lokali)
 - ▭ kamnita klopa
 - ▭ korito za rože
 - ▭ ostalo znamenje

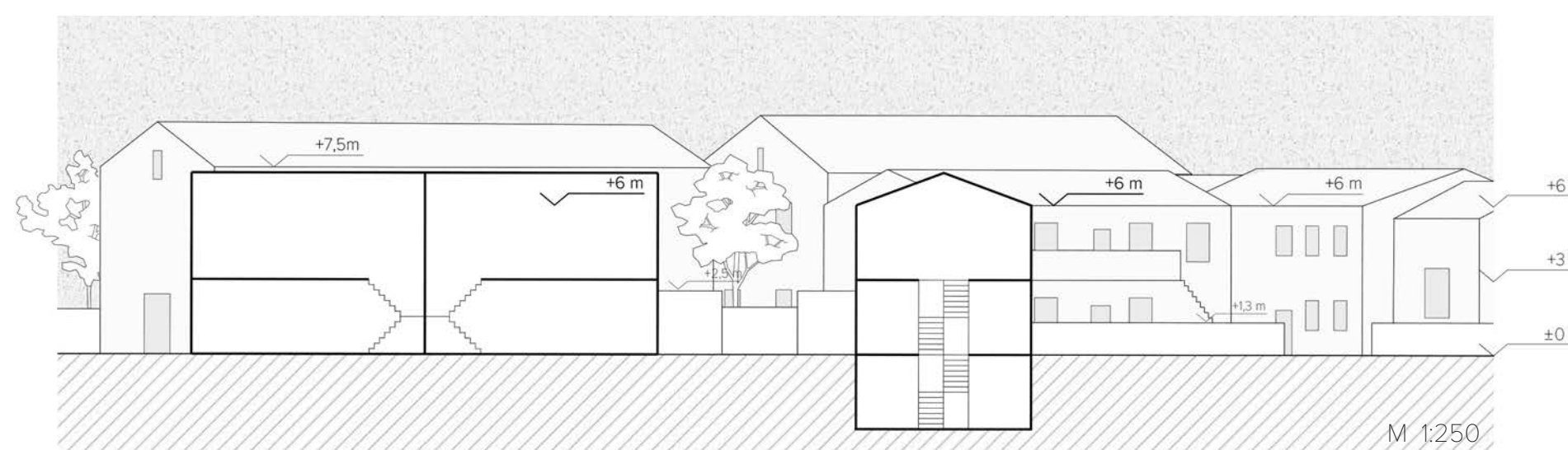

območje obravnave

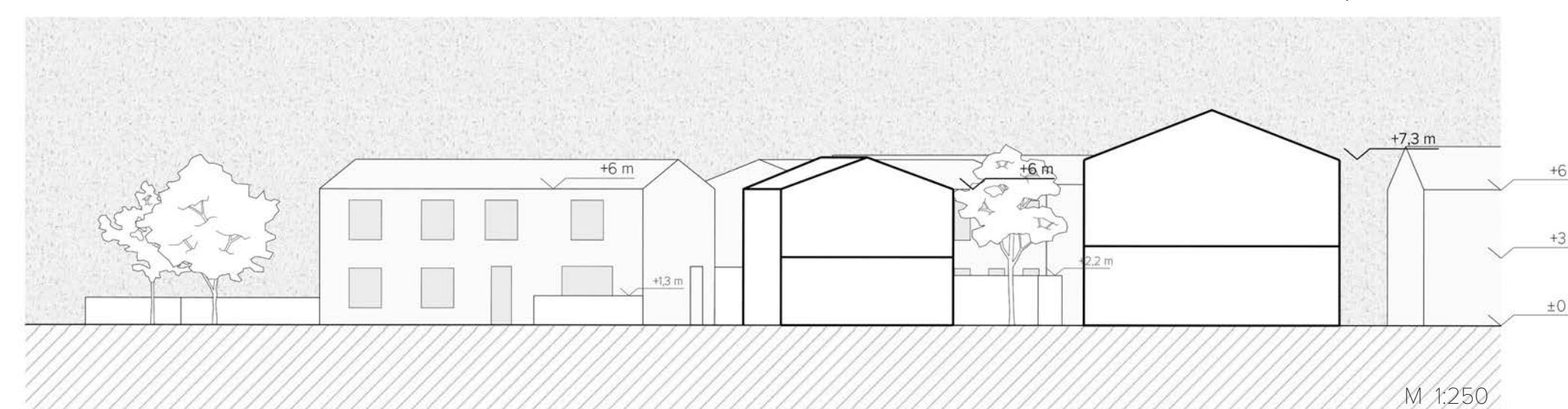
prez A-A

prez B-B

prez C-C

»Morfolgija naselja je zmerom odsev in izraz nečesa. Sama po sebi je nema. Spregovori pa o tistem, kar želimo v zgradbi in obliki razbrati.«

- Drozg v Morfolgija vaških naselij v Sloveniji, 1995

aksonometrični prikaz
M 1200

